

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ЧАСТОТНО-ПАРАМЕТРИЧНОГО КЕРУВАННЯ АСИНХРОННИМ ДВИГУНОМ З ФАЗНИМ РОТОРОМ

Вінницький національний технічний університет;

Анотація

Запропоновано підхід щодо підвищення ефективності роботи системи електропривода, яка реалізує параметричний спосіб пуску асинхронного електродвигуна шляхом включення в обмотку ротора індукційного опору, особливістю якої є введення в ланку постійного струму проти-ЕРС інвертора, що є притаманним каскадному управлінню асинхронного двигуна з фазним ротором.

Ключові слова: електропривод, система керування, параметричний спосіб пуску, індукційний опір, інвертор, ланка постійного струму.

Abstract

An approach has been proposed to improve the efficiency of the electrical drive system, which implements a parametric method of starting an asynchronous electric motor by connecting it to the rotor winding of the induction support, especially when introduced into a line of a steady-state anti-ERS inverter, which is attached to the cascade control of an asynchronous motor with a wound rotor.

Key words: electric drive, heating system, parametric starting method, induction support, inverter, constant flow tank.

Вступ

При виборі та обґрунтуванні системи електроприводу для конвеєрних установок слід врахувати, що найчастіше використовуються електроприводи змінного струму на основі асинхронних двигунів. Для коротких конвеєрів з низькою продуктивністю зазвичай застосовують асинхронні двигуни з глибокопазним короткозамкненим ротором або з ротором типу подвійної білячої клітини, які забезпечують високий пусковий момент. Максимальна потужність таких електроприводів зазвичай не перевищує 100-200 кВт, оскільки падіння напруги в мережі може значно знизити пусковий момент, що ускладнює запуск конвеєра, що працює під навантаженням [1-2].

Для конвеєрів з великою довжиною та продуктивністю зазвичай використовують електроприводи на основі асинхронних двигунів з фазним ротором, які дозволяють обмежити пускові струми та прискорення. Для зменшення динамічних навантажень застосовують попередні пускові ступені, які допомагають правильно налаштувати зазори в передачах і створити початковий натяг стрічки. Крім того, використовують велику кількість пускових ступенів, щоб знизити миттєві збільшення моменту двигуна під час перемикання пускових резисторів. Це зменшує виникнення пружних коливань в тяговому органі і запобігає його прослизанню за цимбалами.

Мета роботи полягає в підвищенні ефективності системи частотно-параметричного керування асинхронним двигуном з фазним ротором з включеними в коло ротора блоків частотно-параметричного керування.

Результати дослідження

У системах управління асинхронним двигуном з фазним ротором найчастіше статор підключається безпосередньо до мережі, а в коло ротора вводиться опір або напівпровідниковий перетворювач. Однією з важливих переваг таких систем є можливість регулювання та управління енергією ковзання, що не характерно для систем з асинхронним двигуном з короткозамкненим ротором. Ці системи мають високий коефіцієнт корисної дії (ККД), який залишається стабільним навіть при значних змінах швидкості в широкому діапазоні. Крім того, переважувальна здатність електроприводу в таких системах також є досить високою [2].

Найбільш економічний спосіб керування асинхронним електродвигуном з фазним ротором заснований на введенні проти-ЕРС у коло ротора, реалізується в системі асинхронного вентильного каскаду (АВК). Однак АВК здатний забезпечити прийнятні техніко-економічні показники електроприводу тільки за неглибокого діапазону регулювання швидкості (20-25% від номінальної), і не завжди здатний забезпечити необхідні пускові характеристики. Системи АВК з послідовним збудженням не забезпечують необхідну для механізмів конвеєрного типу підвищену здатність до перевантаження [3].

В даний час для керування асинхронним електродвигуном з фазним ротором використовують переважно параметричні системи управління. Всі вони мають такі недоліки: значні втрати енергії в процесі пуску на реостатах, міжвиткове коротке замикання в роторному колі внаслідок перенапруги (характерно для імпульсних систем регулювання), низький коефіцієнт потужності [4].

Пропонована система електроприводу реалізує параметричний спосіб пуску асинхронного електродвигуна шляхом включення обмотку ротора індукційного опору. Її особливістю є введення у ланку постійного струму проти ЕРС інвертора, що є притаманним каскадному управлінню АД з ФР.

У ротор асинхронного двигуна включається дволанковий перетворювач частоти, виконаний з урахуванням автономного інвертора напруги. До трифазного виходу перетворювача частоти підключається індукційний частотно залежний опір.

На рисунку 1 приведена схема електрична функціональна пропонованого електроприводу на базі АД з ФР.

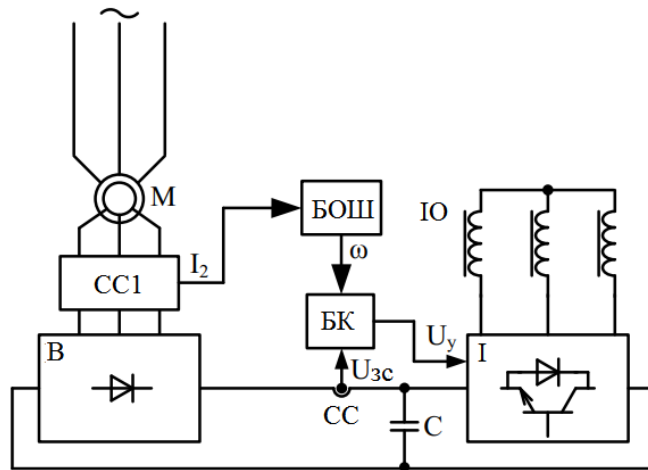

Рис. 1. Схема електрична функціональна електропривода з частотно-параметричним регулятором в колі ротора

Система управління інвертором (див. рисунок 2) являє собою двоконтурну систему підпорядкованого регулювання зі зворотними зв'язками за швидкістю та струмом, що містять коригування струму завдання, що є зворотним зв'язком для контуру завдання вихідної частоти інвертора.

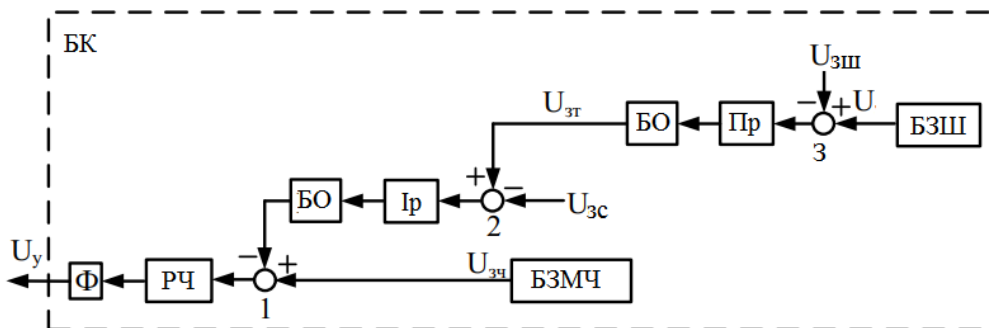

Рис. 2. Структурна схема блоку керування електропривода

Електропривод містить: асинхронний електродвигун з фазним ротором (М), сенсор струму в колі ротора (СС1), некерований мостовий діодний випрямляч (В), конденсатор у ланці постійного струму

(С), сенсор струму (СС), автономний інвертор напруги (І), блок управління ключами інвертора (БК), блок обчислення швидкості (БОШ), частотно-залежний індукційний опір (ІО).

Блок керування містить: блок завдання швидкості (БЗШ), блок завдання максимальної частоти (БЗМЧ), регулятор швидкості П-типу (Пр), регулятор струму І-типу (Ір), блоки обмеження (БО), регулятор частоти (РЧ), функціональний перетворювач (Ф), суматори (1,2,3).

По мірі розгону електродвигуна ЕРС наводиться в обмотці ротора зменшується внаслідок зменшення ковзання. Система управління, прагнучи підтримати сталість струму, що протікає у ланці постійного струму, починає знижувати завдання на вихідну частоту інвертора, впливаючи на комплексний опір індукційного опору і зменшуючи опір його магнітної системи. Темп розгону електроприводу визначається шляхом зміни коефіцієнта І-регулятора струму. Після досягнення двигуном швидкості близької до швидкості на природній характеристиці, вихідна частота інвертора встановлюється в 0, що відповідає постійному відкриттю двох напівпровідникових ключів інвертора. Один в анодній групі, інший у катодній. При переході на знижену швидкість система управління починає збільшувати вихідну частоту інвертора до досягнення електродвигуном необхідної швидкості.

Висновки

Запропонована схема електропривода дозволяє реалізувати плавний пуск електродвигуна із заданим обмеженням пускового моменту до необхідної швидкості. Підтримуючи постійним струм у ланці постійного струму, система управління забезпечує стабілізацію пускового моменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Beshta O.S. Electric drives adjustment for improvement of energy efficiency of technological processes, Scientific Bulletin NSU, 2012, Vol. 4, pp. 98-107. The original source of material: <http://nv.nmu.org.ua/index.php/ru/component/jdownloads/finish/34-04/530-2012-4-beshta/0>.

2. Сучасні перетворювачі частоти в системах електропривода : навч. посібник / М. В. Загірняк, Т. В. Коренькова, А. П. Калінов, А. І. Гладир, В. Г. Ковальчук. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Харків: Видавництво «Точка», 2017. – 206 с.

3. Белов М. П. Автоматизований електропривод типових виробничих механізмів і технологічних комплексів: підручник для студ. вищ. навч. закладів / М.П. Белов, В.А. Новіков, Л. Н. Розсудів. - 3-є изд., вип. - М.: Видавничий центр Академіям, 2007. - 576 с. ISBN 978-5-7695-4497-2.

4. Автоматизований електропривод ч. 2 [Електронний ресурс]: навчальний посібник для студентів освітньої програми «Електромеханічні системи автоматизації, електропривод та електромобільність» спеціальності 141 «Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка» / В.І. Теряєв. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 204 с.

Роман Сергійович Димидюк — ст. гр. ЕПА-23м, Факультет електроенергетики та електромеханіки.

Олександр Анатолійович Паянок — к.т.н., доцент кафедри комп'ютеризованих електромеханічних систем і комплексів, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: oapayanok@gmail.com.

Науковий керівник: **Олександр Анатолійович Паянок** — к.т.н., доцент кафедри комп'ютеризованих електромеханічних систем і комплексів, Вінницький національний технічний університет, Вінниця.

Думудюк Роман S. — student of the group EPA-23m, Faculty of Electricity and Electromechanics.

Payanok Oleksandr A — Cand. Sci (Tech.), Associate Professor, Department of computerized electromechanical systems and complexes, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: oapayanok@gmail.com.

Supervisor: **Payanok Oleksandr A** — Cand. Sci (Tech.), Associate Professor, Department of computerized electromechanical systems and complexes, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: oapayanok@gmail.com.